

REFERAT

Tema for møte: **Nasjonalt geodataråd**

Dato: **2. mai 2023**, kl. 09.00 12.00,

Nettmøte

Referent: Kartverket v/ sekretariatet

Kopi til: Kommunal- og distriktsdepartementet

Til stede:

Roar Skålin (leder)	Meteorologisk institutt
Arne Bjørn Mildal	Norges vassdrags- og energidirektorat
Camilla Brekke	Universitetet i Tromsø
Hildegunn Norheim	Norsk institutt for bioøkonomi
Johnny Welle	Kartverket
Kristin Barvik	Sandnes kommune
Øyvind Husby	IKT Norge
Trygve Sparr	Forsvarets forskningsinstitutt
Rozemarijn van der Hilst-Ytreland	Digitaliseringsdirektoratet
Øistein Knutsen jr.	Sivilforsvaret
Einar Vik Arset	Kystverket
Jorunn Kragset	Geomatikkbedriftene og Norkart
May Britt Myhr	Norges geologiske undersøkelse
Mona Høiås Sæther	Trondheim kommune/Geoforum

Forfall:

Agnis Landstad	Forskningsinstituttene fellesarena/Abelia
Dina Johanne Lefdal	Vestland fylkeskommune

Gjester:

Knut K. Bjørgaas	Kartverket
------------------	------------

Sekretariat:

Arvid Lillethun	Kartverket
-----------------	------------

Velkommen

- Referat fra forrige møte. Referatet ble godkjent med mindre endringer.

Sak 05/2023 Datasentrisk utvikling – hva vil det bety? - utfordringer

Innledning v/ Knut K. Bjørngaas, Kartverket

Bjørngaas innledet om datasentrisk utvikling – dvs sette data i sentrum. Det trengs et skifte fra monolittiske systemer der data ligger i egne databaser, til å se på data som felles goder. Datasentrisk betyr å se data i sammenheng- uansett kilde går data inn i det felles datalaget. Oppdatering av data skal i prinsippet være enklere, og skal sikre at brukere får oppdaterte data. Datasentrisk forvaltning vil gi nye teknologiske muligheter for bruk, og endrede roller knyttet til forvaltning. Med lesing mot felles tilgangsordninger vil en kunne redusere bruk av kopier, - dette vil være en fordel sikkerhetspolitisk fordi det blir lettere å styre hvem som skal ha tilgang til hvilke data. En forutsetning for et slikt system er - dele og bruke.

Bjørngaas gikk gjennom ulike eksempler på bruk av nye datakilder og teknologier, sensorer og kunstig intelligens mv for å skape nye data – mulighetene er svært store for å skape nye og bedre data til bruk i alle deler av samfunnet.

Vi har beveget oss fra small data til big data. Utnyttelsen av oppslag i Geonorge har økt eksponentielt, også i målte mengder - terrabyte. FN sier at 80% av alle data er knyttet til et sted. Det krever en stor endring i den geografiske infrastrukturen – en er inne i en teknologitransisjon.

Oppsummering fra Rådet

- Dette er en problemstilling Rådets medlemmer kjenner seg igjen og støtter en videre utvikling på feltet. Det er viktig å arbeide med ikke bare teknologi, men roller, ansvar, finansiering mv, og å få fram nytten i ulike sektorer og arbeidsprosesser.
- Råd til Kartverket: Rådet støtter at Kartverket arbeider videre med å utvikle en mer datasentrisk geografisk infrastruktur. Det er viktig å sikre at en får med seg miljøene, noen kan få en lengre distanse til sine data. Det bør legges vekt på å arbeide med roller, ansvar, finansiering, sikkerhet og også å få fram nytte i ulike sektorer og prosesser.

Øvrige kommentarer fra Rådet:

- Data i sentrum
 - Det er viktig å tenke objektbasert - ulike geografiske elementer – objekter- ligger i dag i ulike baser. For å effektivisere og få bedre data må vi sette data i sentrum – og å åpne dagens silobaserte systemer. Å se på strukturer på å åpne opp på tvers av siloer er en viktig sak for Rådet
- Geografisk informasjon som nasjonale grunndata
 - Det er viktig at vi ikke bare ser på geografiske data, men løfter oss og ser våre data som del av et større hele- med ulike datatyper fra ulike organisasjoner.
 - Det er viktig at geomatikk-sektoren kan realiseres som et grunndataprogram. Dette spilles inn via Skate og Digdir i det videre arbeidet med nasjonale grunndata. Geografiske grunndata vil være vår sektors stein i grunnmuren
 - Det er viktig å få fram finansieringsaspektet knyttet til nasjonale grunndata, forvaltning av disse mv.

- Datasentrisk del av reise til GI 2.0
 - Datasentrisk utvikling som er gått gjennom – dette henger sammen med vår reise til GI 2.0- den nye moderniserte geografiske infrastrukturen
- Federert eller desentralisert
 - Det er viktige spørsmål som må avklares om en slik infrastruktur skal være federert eller sentralisert. En bør stille krav til et samarbeid på tvers av departementer og forvaltningsnivå – og begynne i det små.
 - Det er viktig å tenke en lagdelt modell, noen kommer med data inn, andre er forbrukere. Da må det sikres brukertilpassede metadata og API. Oppbygging av federerte systemer aktiverer eiere av data og dette er et viktig «kraft»-potensiale å realisere.
- Felles systemer krever felles finansiering
 - Det er viktig å få på plass MOU eller avtaler
- Sikre oppdaterte data
 - En må sikre at bruker er sikre på at en får oppdaterte data
- Integritet
 - Trygghet i forhold til riktig informasjon bør vektlegges i utviklingen mot GI 2.0. Med datasentrisk utvikling vil data oppdateres ett sted, en vil få færre kopier
 - Integritet er særlig viktig i et sikkerhetsperspektiv
- Standardisering
 - Standardisering og oppfølging av FAIR er viktig for funksjonell dataflyt og funksjonell bruk i digitale arbeidsprosesser. Med stor økning i antall brukere blir dette viktig.
- Effektivisering
 - Offentlig forvaltning kan effektivisere gjennom datasentrisk utvikling, vet at en retter kilder og unngår at mange etater bruker årsverk på selv å rette i datakopier.
- Styring av roller og ansvar
 - Utvikling av økosystem med mange aktører krever en annen tilnærming enn tidligere – det er viktig å få en god rigg for å plassere ansvar
- Stordata og kunstig intelligens
 - Mer objektbasert forvaltning og tilgang vi utgjøre viktige ressurser for stordata og kunstig intelligens.
- Kommuner
 - Kommuner har mye data proprietære systemer- det viser seg at det er vanskelig å skifte systemer og å bruke data på tvers.
 - Det er derfor viktig med fokus på data med selvstendig forvaltning, slik at data blir lettere tilgjengelig på tvers
 - Utfordring å få til politiske vedtak – å få fram nytten – og sannsynlige store innsparinger med å bli mer datasentrisk- samles om å forvalte data.
 -
- Eksempel om kraftnett
 - I dag etableres ulike kraftnett hos ulike aktører. Dette er et eksempel der en bør kunne se mer helhetlig, aktører må samles og aktivitet samordnes. Hvilken del av bransjen skal ta ansvar, ulike statsetater, private mv.
 - Hvis det skal være desentralisert system, så må noe avklares sentralt eller felles, som felles datamodell, felles versjoneringssystem, ID'er osv.

Sak 06/2023 Arctic SDI – geografisk informasjon for Arktis

Innledning v/ Johnny Welle, Kartverket

Norge overtar ledelse av Arktisk råd i perioden 2023-2025. Norge vil prioritere i hht til langsiktige norske prioriteringer i Arktis og i norsk nordområdepolitikk; kunnskap og ansvarlig, bærekraftig forvaltning tema innen tema hav, klima og miljø, bærekraftig økonomisk utvikling, og folk i nord, Styrking av det vitenskapelige kunnskapsgrunnlaget for forvaltningen av miljø og aktiviteter i Arktis er en grunnplanke i Arktisk råds arbeid.

I sammenheng med ledelse dette overtar også Norge v/ Kartverket ledelsen av Arctic SDI - Arctic Spatial Data Infrastructure. Kartverksjef Johnny Welle overtar som leder av Arctic SDI fra sommeren 2023

Arctic SDI opererer sirkumpolart. Arctic SDI er bygget på frivillig samarbeid, med en MoU mellom kartorganisasjonene i de 8 landene. USA, Canada, Russland, Finland, Sverige, Norge, Island, Danmark. Russland er p.t. ikke deltager p.g.a. av krigen i Ukraina. Arctic SDI skal arbeide for geodata til beslutning og monitorering.

Johnny Welle orienterte kort om situasjonen og de kommende oppgavene.

- Politiske ambisjoner for nordområder og Arktisk råd fra ulike ministre
- Finansiering med spleiselag er utfordrende og kan være et aktuelt tema
- Det skal jobbes med data policy i den neste virkeperioden 2023-2025.

Det ble diskutert Arctic SDIs roller og muligheter for aktivitet de kommende årene;

Oppfølging fra Rådet

- Ikke direkte oppfølging fra Geodatarådet, Rådet er orientert.

Øvrige kommentarer fra Rådet

- Geodatarådet hadde kommentarer, bl.a.:
- Arctic SDI er en delingsmodell som skaper data som er «public domain». Hvordan er denne delingsmodeller for geografisk informasjon sammenlignet med andre delingsmodeller, Emodnet, Inspire, Nato osv
- Interesse for at Arctic SDI skal arbeide for å skape bedre datagrunnlag for forskning gjennom bedre bruk av satellittdata og bedre deling, slik at forskere ikke sitter på ulike data, f.eks. om iskant mv
- Data policy - bør også se på forhold til forskning og mot deling av satellittdata
- Polarinstittuttet er også Kartmyndighet i Arktis og bør delta aktivt
- Skjerming av informasjon er nødvendig – og en utfordring – bør sees på retningslinjer mv
- Norge har delt ledelse av FNs havpanel – kan ligge muligheter i å se sammenhenger med ledelse av Arctic SDI. FNs havpanel arbeider for å bygge en rigg for geografiske havdata
- Det kan ligge muligheter i å se Arctic SDI mot prosjekter under Nordisk råd. Nordisk råd støtter uttesting av arealverktøy for havområder i Baltikum. Njål Tengs Hagir er ansvarlig fra Kartverkets side
- Barents Watch under Kystverket kan være en relevant aktør for samarbeid med Arctic SDI, bl.a. innen scenariebygging for berging i nordområder. Farevarsling mv er et relevant felt.
- Kan være aktuelt å koble til miljø og klimaspørsmål som metan og CO2- koblet mot potensialet og nødvendigheten av gode kartdata.

Lenker

- Om arktisk råd og Norges deltagelse og ledelse 2023-2025
 - [Se regjeringens nettsider om Arktisk råd](#)
 - [Se regjeringens nettsider om Norges lederskap i Arktisk råd 2023-2025](#)
- Mer om Arctic SDI på <https://arctic-sdi.org/>

Sak 07/2023 Geodatarådet – funksjon og videreføring 2024 – 2027

Innledning v/ Roar Skålin, MET

Nasjonalt geodataråd ble utnevnt i 2019, og medlemmene i rådet er utnevnt til 31.12.2023. Skålin orienterte om prosesser i regi av KDD

Selvevaluering av rådet. Skålin hadde i forkant av rådsmøtet sendt ut notat med spørsmål til rådsmedlemmene. De ulike punktene ble diskutert.

- Spørsmål:
 - Viktige punkter er om Rådet har et godt mandat sett i forhold til utfordringer, rett sammensetning og arbeidsform gir ønskede resultater, samt hvordan samspillet skal være mellom Rådet og KDD. **Se eget notat.**
- Svar på spørsmål:
 - Rådets leder har i etterkant av møtet oppsummert synspunktene fra medlemmene. **Se eget notat.**
- Videre deltagelse:
 - KDD har også bedt alle medlemmer om tilbakemelding på om en ønsker å fortsette som medlem av Geodatarådet.

Rådets medlemmer som var til stede i møtet gikk gjennom egne refleksjoner av Rådets virke. Fraværende ble kontaktet i etterkant av Rådets leder for å komme med sine refleksjoner.

Sak 08/2023 Samfunnsøkonomisk analyse – geografiske data og geografisk infrastruktur

Innledning v/ Knut K. Bjørngaas, Kartverket

Geodatarådet har tidligere blitt orientert om utfordringer knyttet til finansiering av fellesløsninger for nasjonale geografiske data. Problemstillinger har vært tatt opp det siste året både i Rådet, Samordningsgruppen for geografisk informasjon og vært tatt opp med KDD. Det er både umiddelbare og langsiktige finansieringsutfordringer.

- Strakstiltak
 - Det arbeides med å til en «dugnad» mellom eksisterende samarbeidsparter i Norge digitalt for å holde underfinansierte fellesløsninger i drift i 2024. Dette gjelder løsninger som den nasjonale portalen Georange, FKB-forvaltningsløsning, høydedata-løsningen mv
- Langsiktig styrings- og finansieringsmodell
 - Det arbeides for å levere et budsjettinnspill oktober/november 2023 til KDD.

- Fokus er å sikre finansiering av fellesløsninger. Målet er å sikre en betydelig styrking av den geografiske infrastrukturen gjennom en ny styrings- og finansieringsmodell.
- Data må ha et sted å bo, dette gjelder eksisterende data. I tillegg må en ha finansielt rom til å videreutvikle mot geografisk infrastruktur mot GI 2.0.
- Det er møter med administrativ og politisk ledelse i KKD, men det legges også vekt på å ha ulike former for dialog med andre departementer. Tverrdepartemental støtte er viktig for å få gjennom et slikt budsjettinnspill.
- Arbeidet gjøres av Kartverket sammen med andre parter. Menon Economics er konsulent.
- Det arbeides med tre sentrale elementer -3 forhold
 - hva det koster
 - hvilken nytte
 - kommunikasjon
- Det arbeides med en metodisk tilnærming for å identifisere verdien av data, med spørreundersøkelser, dokumentstudier mv. Nytte for ulike brukergrupper kartlegges, både statlig sektor, kommunal sektor, privat næringsliv, forskning mv. En legger vekt på å estimere og vurdere verdi av datadeling pr brukergruppe, som tids- og kostnadseffekter, kvalitetseffekter og innovasjon og verdiskapning.
- En følger utredningsinstruksen og ser på ulike alternative utviklingsveier, ink. 0-alternativ.

Oppsummering:

- Rådet støtter måten prosjektet/initiativet utvikles på. Rådet ber om at aktørene og prosjektet sier fra dersom en ønsker mer fra Geodatarådet. Geodatarådet ønsker å få presentert den samfunnsøkonomiske analysen når denne ferdig og tilgjengelig.

Informasjonssaker

Ingen Informasjonssaker

Eventuelt og neste møter

Ingen eventuelt-saker.

Kommende møter i 2023;

- 26.sept: heldagsmøte, fysisk, Sted avklares senere.
- 21.nov: 3-timers Teamsmøte
- NB! I etterkant av møtet 2. mai er det avklart at statsråden vil møte Geodatarådet 21 november. Vi gjør dermed et bytte, slik at møtet 26 september blir digitalt, mens møtet 21 november blir fysisk og i Oslo.